

A. LEVENT TÜZEL
İSTANBUL MİLLETVEKİLİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 16.03.2012

A. Levent TÜZEL
İstanbul Bağımsız Milletvekili

Bor madenleri, kamu işletmeciliği ve ülke çıkarları açısından stratejik bir öneme sahiptir. Bazı çevrelerce 2000 yılından bu yana, Maden Kanunu'nda değişiklik yapılarak, bor madenlerinin özelleştirilmesi için ilişkin çalışmalar yapılmaktadır. 2000 yılında hazırlanmış olan yasa taslağı, o tarihte toplumun hemen her kesiminden gelen karşı çıkışlar neticesinde bor madenlerinin özelleştirilmesi durdurulabilmıştır. Ne yazık ki, özelleştirme niyetinden gerçekte hiçbir zaman vazgeçilmediği 5 Mart 2012 tarihinde Bakanlar Kuruluna sevk edilen 2840 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nın içeriğinden anlaşılmaktadır. Tasarı ile Bor madenleri üzerindeki devlet koruması kaldırılmak istenmektedir.

Uluslararası şirketlerin uzun zamandır bor madenlerinin peşinde olduğu bilinmektedir. Rio Tinto / USBorax gibi şirketler de bor madenimizle ilgilenmektedir. Şirket, Avustralyalı uzantısı firma üzerinden bu amacına ulaşmak istemektedir. Başbakan Erdoğan, yaptığı gezi esnasında Avustralya'da "Eti Maden'in özelleştirileceğine" ilişkin açıklamalar yapmış ve dönemin Devlet Bakanı Kürşad Tüzmen, 2005 yılının Haziran ayında yapılan Avustralya gezisinde, BHP-Billiton yöneticileriyle görüşmüştür. Tüzmen basına yansıyan açıklamasında, "BHP-Billiton'un, Türkiye'nin borunun zenginleştirilmesine talip olduğunu, Türkiye'de yatırım yapmak istediğini" söylemiştir. Billiton'un bu ilgisinin karşılıksız kalmayacağını sinyalleri de o dönemde verilmiştir. Tüzmen, açıkça bu firmalara destek vereceklerini belirtmiş, madencilik sektörüne yabancı sermayeyi çekmek istediklerini söylemiştir. Türkiye-Avustralya Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması da Tüzmen'in açıklamalarını doğrular niteliktedir. Anlaşmada, şirketin dünya bor rezervlerinin yüzde 70'ine sahip Türkiye'nin borlarını işletmek istediğini içermektedir. İlgili maddede "Avustralya'nın anlaşmayı imzalamasının nedenleri" konusu yer almaktadır. 15 yıllık süreci kapsayan anlaşmada, Avustralyalı şirketlere çeşitli imtiyazlar sağlanacağı belirtilmektedir.

1978 öncesi, ülkemizde ancak 26-60 US\$/ton fiyatla ihraç edilebilen bazı bor tuzları, Eti Maden İşletmelerinin çalışmaları sonrası, bugün ortalama 350 US\$/ton fiyatla satılmaktadır. 1963'de 2,9 milyon US\$ olan bor ihracat geliri günümüzde 850 milyon US\$/yıl'ın üzerindedir.

1978 öncesi bor işletmeciliği yapan madencilik firmaları, basit kil yıkama tesisleri dışında her hangi bir tesis ya da teknoloji geliştirme yatırımı yapmamışlardır. Söz konusu firmalar, kolay yolu seçerek ham cevher olarak yurtdışına ihraç etmek suretiyle önemli oranda döviz kaybına neden olmuşlardır. Buna karşın Etibank; Kırka, Emet, Bigadiç, Kestelek ve Bandırma'da milyonlarca dolarlık yatırımları gerçekleştirmiş ve yüzlerce kişiye iş olanağı yaratmıştır.

Eti Maden İşletmeleri RTZ US Borax ile birlikte dünyanın iki büyük bor üreticisinden biri olmuştur. Eti Holding, 1978 yılı sonrasında başladığı rafine ürün üretimi çalışmaları ile 140 yıldır bor piyasasında faaliyet gösteren US Borax ile rekabet ederek Avrupa pazarının büyük bir bölümünü ele geçirmeyi başarmıştır.

Diğer taraftan, 2012 yılı başında Eti Maden işletmelerinde çalışan Tüm Memur ve Teknik personelin görev ünvanları değiştirilerek yeniden yapılanma adı altında, aynı birimde çalışan orta okul mezunu bir Memur ile 4 yıllık fakülte mezunu olan Teknik personel, Yüksek Mühendislere aynı görev ve sorumluluk ünvanı verilerek Kurumda kadrolaşmanın yanında, Kurumda çalışan Teknik personelin işlevsizleştirilmesinin önü açılmıştır.

- 1) Dünya bor rezervlerinin %72'si ülkemizdedir. Yine, sanayinin en önemli hammaddelerinden biri olan ve ülkemizde yüksek tenörde geniş rezervleri olan kolemanit dünyada tükenmek üzeredir. Dolayısıyla, önümüzdeki yıllarda dünya bor piyasasını kontrol altına alabilmek bakımından ülkemiz son derece avantajlı bir konumdadır. Bu avantaj söz konusu iken bor rezervleriyle ilgili devlet koruması neden kaldırılmak istenmektedir?
- 2) Dünya bor üretim, rafinasyon ve pazarlama süreçlerini kontrol eden iki büyük kuruluştan biri olan Eti Maden İşletmeleri neden bitirilmek istenmektedir?
- 3) Böylesi bir düzenlemeden uluslararası madencilik tekellerinin ve aslında sadece bugün Eti Maden İşletmeleri'nin pazardaki tek rakibi olan tekelin kazançlı çıkacağı neden bilmezlikten gelinmektedir?
- 4) Söz konusu yasal düzenlemelerden en fazla kazançlı çıkacak olan RTZ US Borax'ın elindeki bor rezervlerinin tükenmekte oluşu gerçeği mevcut girişimlerle ilgili olarak ne ölçüde etkili olmaktadır?
- 5) Söz konusu yasa değişikliği ile ilgili olarak, uluslararası şirketlerin, bor gibi değerli bir minerali 10 kat daha ucuza elde edebilme güdülerini ne ölçüde rol oynamaktadır?
- 6) Uluslararası Şirketlerin Yıllar Süren Bor Madenlerimizi Ele Geçirme Girişimleri Sonunda Başarıya mı ulaşıyor?
- 7) Madenlerin üretildikçe tükendiği bir gerçektir. Örneğin: 49 yıllığına kiralanan bir maden sahasının rezervi bittiğinde o sahanın bir anlam ifade etmeyeceği de bilinmektedir. Ruhsat hukuku kamuda kalsa bile uzun süreli kiralamar özelleştirme anlamına gelmektedir. Bu konuda Bakanlığınız ne düşünmektedir?